

Ramon Rosales Catedràtic de filosofia

«Tres pilars apuntalen Manyà: sacerdot, estudiós i catalanista»

Entrevista

Una figura cabdal. El filòsof rapitenc aborda a la seua tesi la trajectòria del Dr. Joan Baptista Manyà

ANTON MONNER
GANDESA

Ramon Rosales Sebastià nasqué a Amposta l'any 1965 i viu a la Ràpita, és catedràtic de filosofia, llicenciat en filosofia i Ciències de l'Educació per la UB, diplomant en Ciències Religioses per la Universitat de Sant Dámaso i doctor en filosofia per la Universitat Ramon Llull. És un expert sobre la figura del Dr. Joan Baptista Manyà i Alcoverro, el teòleg gandesà. Recentment ha defensat la tesi sobre ell a la facultat de Filosofia de la Universitat Ramon Llull, *Biografia intel·lectual de Joan Baptista Manyà (1884-1976). Veritat i llibertat*.

Com va nàixer el seu interès per la figura de Manyà?

La meua coneixença de Manyà va començar farà uns trenta anys. Vaig ser deixeble de mossèn Joaquim Blanch quan ell era el president de la Fundació Manyà i em va demanar formar-ne part. De Manyà, jo no en sabia gran cosa, a banda de l'aura, que es repetia en els comentaris *sottovoce*, de ser un sacerdot incòmode per a la jerarquia episcopal i un gran teòleg. Quan penso en l'ofertament de Blanch, possiblement va intuir en mi un rebrot verd que s'havia d'empellar a la soca de Manyà i que més endavant donaria fruit.

Quin han estat l'objectiu de la seva tesi?

L'obra i el pensament de Manyà resten ignorats en la marginació de les cites col·lectives i dels clixés acadèmics d'escola. Es dona una contradicció entre la importància del personatge i l'oblit del seu pensament. En aquest sentit, Gil i Ribas considera Manyà —juntament amb Maragall, Cardó i Xiberta— com l'exponent més clar del pensament cristià de començaments del segle XX a casa nostra. El propòsit de la tesi és oferir les bigues mestres de la filosofia i teologia de Manyà i contextualitzar-ne el pensament i l'obra.

Ramon Rosales fotografiat a la Ràpita. FOTO: CEDIDA

Quins són els trets de l'ànima 'manyanista'?

Tres són els pilars que l'apuntalen: sacerdot, intel·lectual (o home d'estudi com a ell li agradava referir-se) i catalanista. Aquests pilars ja ens anuncien que l'ànima *manyanista* és un camp sembrat de lluites, negociacions, armistícis i avinences. Manyà perseguirà la unitat de consciència que agomboli i unifiqui aquella tridimensió. Així, Manyà aconseguirà una treva acceptable entre les legions de la fe i la raó, però no una pau definitiva ja que el misteri penetra la realitat. Pel que fa al catalanisme, es mostrarà intransigent quan l'acceptació d'una imposició contrària a les seves conviccions suposi, afirma, «una vilesa o traïció de la meua consciència de català amant de la seva terra i de la seva llengua».

Quines són les raons del compromís de Manyà amb la llengua?

Manyà, a *Les meves confessions*, dedica tot un capítol a «Per què escric en català?». I en dona dos: la primera és ètica i de funcionament psicològic; la segona ens endinsa en l'àmbit polític. El primer que sorprèn és el mateix títol del capítol. Va haver de disculpar-se i explicar-se per escriure i predicar en català. Manyà es converteix en un rebel a la seva diòcesi, malgrat la seva immaculada ortodòxia cristiana, tot per una anomalia de la nostra història. És per aquesta irregularitat política que Manyà s'havia de justificar per escriure en català. Manyà admet implícitament que quan ell escrivia, fer-ho en català era una opció política. Manyà escriu tota la seva filosofia en català i fer-ho en una altra

«L'ànima 'manyanista' és un camp sembrat de lluites, negociacions, armistícis i avinences. Manyà perseguirà la unitat de consciència que unifiqui aquesta tridimensió»

llengua significaria un estranyament, un desdoblament, que rompia la unitat de la persona. Només es pot evitar el dualisme, amb tot allò que significa d'incoherència, de malversació de talent, de provincianisme, quan, com afirma Manyà, «el verb oral flueixi del mental sense dissociar-se, ço és, en vibració ajustada». És la vocació d'intentar viure amb un màxim de coherència.

Tenim la impressió que Manyà és un pensador aïllat, que lluita en la defensa de les seves idees des de la solitud. És correcta aquesta interpretació?

No, de cap manera. En primer lloc, cal desterrar la idea d'una institució eclesial monolítica. En el si de l'Església conviuen diferents visions que avalen un pluralisme. La colla de Manyà van ser un grup de sacerdots catòlics que als anys 20 i 30 del segle XX van apostar per la utilització de la llengua catalana com a expressió del pensament filosòfic i teològic i en la pastoral de l'Església. Manyà, quan recorda els seus col·legues sacerdots que formaren part d'aquell grup, cita Cardó, L. Carreras, Bellpuig, Llovera, Higiní Anglès. Aquests serien els seus companys de quinta, i, d'entre els de més galons, també recorda d'Esplugues, Casanovas, Eudald Serra, el P. Ubach i el P. Albareda. Manyà forma part d'una generació que Conrad Vilanova ha etiquetat com a noucent-

tisme catòlic. Manyà, com els seus companys de viatge, accepta el sistema polític de la Segona República en la línia marcada pel cardenal Vidal i Barraquer, i combat la teoria de la «catàstrofe total» que cercava el retorn de l'aliança entre el tron i l'altar.

A la seva tesi, vostè dedica un capítol a la Guerra Civil. Com va viure Manyà la guerra?

El període dels tres anys de guerra de Manyà està farcit d'incerteses, de temences i d'esperances. A *Les meves confessions* hi trobem un capítol centrat en la Guerra Civil. D'entre tots els esdeveniments que es relaten, considero que n'hi ha un que sintetitza la consciència tràgica d'aquella guerra. Trobem Manyà a la seva muntanya a Tortosa, mentre els esdeveniments feien el seu curs, i arriba el dia 12 d'agost de 1936 quan truca a la porta un escamot d'anarquistes. Aquests, amb la pistola a la mà, li pregunten si és el canonge Manyà i ell contesta: «Sí, jo soc». Li demanen que els acompanyi. Manyà distingeix en el més pur estil escolàstic: «Si em deteniu com a feixista o com a enemic de l'obrer, en protesto. Ara, si em cercàveu com a capellà, no me n'amago».

Vostè, al títol de la tesi, per què fa aparèixer les paraules 'veritat' i 'llibertat'?

Manyà, des de la seva muntanya, d'aquest viure fora de la realitat ens fa memòria que la seva situació d'un cert aïllament no és volguda. Manyà ens interpel·la, més enllà de si considerem encertades les seves idees, perquè mantenir la unitat i no contradir-se té un preu. Per a Manyà, la vida humana és la construcció d'una ànima que cerca la coherència d'una unitat que lliurement se sotmet a la veritat, i aquesta no pot ser l'excusa de la negació de la llibertat. La llibertat de consciència s'ha de preservar com el fons intangible de la dignitat humana, fins i tot quan aquesta llibertat s'adhereixi a l'error, del qual la veritat no ha de tèmer res.